

EEN PASTORIE EN EEN TEGELTABLEAU IN DE SCHIJNWERPERS

Een beeldbepalend of karakteristiek gebouw in de schijnwerpers bij avond en nacht ziet men elders in het land wel vaker, maar dat nu ook de pastorie van de rooms katholieke gemeente aan het Noordeinde te Roelofarendsveen in een dergelijk licht is te zien, mag wel uniek genoemd worden. Zeker in een plaats waar dit soort bouwwerken niet veilig zijn voor de slopershamer. Al mag deze pastorie van cultuur historische waarde geen visuele samenhang meer hebben met de neogotische kerk, die in 1969 het veld moest ruimen, is de inzet tot behoud hiervan dubbel beloofd geworden.

Dankbaar en met trots kan men nu ook bij avond opzien naar het prachtige resultaat van mensen, die ieder op hun eigen manier meegewerkt hebben aan de redding van dit bijzondere gebouw. Een vaste bezetting van plusminus twintig personen heeft met vereende krachten parochianen en niet-parochianen, bedrijfsleven, instanties en nog vele anderen warm weten te krijgen om het doel financieel te steunen. En zie, na een jaar van hoge inzet het resultaat: een bedrag van f 550.000,- werd binnengesleept. (Dat bedrag mag best nog eens genoemd mag worden.) Je hoopt zo'n fors bedrag te bereiken, maar of je dat redt is altijd weer de grote vraag. Het is voor het behoud van deze pastorie gelukt!

Reacties en motivaties

Afgelopen jaar werden diverse reacties opgedaan door de medewerkers van de actie "Behoud Pastorie Sint Petrus Banden", reacties waardoor je werd gemotiveerd of gedemotiveerd om door te gaan met je inzet. Reacties die soms wel, soms niet genoemd behoren te worden.

Bij uitzondering en met toestemming van één betrokken persoon mag ik wat dieper ingaan op zijn - inmiddels historisch geworden - persoonlijke motivatie voor zijn inbreng.

Licht op het Heilig Hart

Duidelijk en met goede reden is er ook een schijnwerper gericht op het tegeltableau in het venster van de eerste verdieping, voorstellende een afbeelding van het Heilig Hart in mandorla (= amandelvormig aureool). Het is juist dit tegeltableau, dat door het extra licht en dit verhaal de aandacht krijgt.

Pater Eustachius van Lieshout

Wij gaan terug naar het jaar 1922. Een jonge pater, 32 jaar oud, lid van de congregatie van de Heilige Harten, doet zijn intrede in de parochie van

Pater Eustachius van Lieshout
Foto-archief J.W. Kret

Sint Petrus Banden te Roelof-arendsveen: Huub van Lieshout, geboren te Aarle-Rixtel. Zijn kloosternaam is Eustachius*. Hij zal, naar later blijkt, veel van zich laten horen. Na zijn priesterwijding in 1919 wil hij graag naar de missie, maar in de periode na de eerste wereldoorlog wordt hij om te beginnen enige tijd aan het werk gezet in een kolonie voor het wegens oorlogsgeweld vanuit België gevluchte glasblazers in Maassluis.

Zijn tweede benoeming is Roelof-arendsveen, waar hij na ander half jaar in 1923 tot groot verdriet van heel zijn parochie weer afscheid neemt om zich voor te bereiden op zijn lang gekoesterde wens: vertrekken naar de "missie". Nu nog kunnen oudere parochianen hem herinneren, hetzij uit eigen ervaring of vanuit de overlevering, als een man die in korte

tijd in de Veen bewonderenswaardige sporen heeft achtergelaten. In menig familie-album is nog een foto of gedenkplaatje van hem te vinden.

De pater vertrekt naar Brazilië

Voordat wij terugkeren naar het verhaal over het tegeltableau op de pastorie gaan wij nog even mee met Pater van Lieshout naar Brazilië. In april 1925 vertrekt Pater Eustachius naar Brazilië, waar hij uiteindelijk in augustus 1943 na een beet van een karapaat (een giftig soort platluis) zou komen te overlijden.

Over de periode van zijn verblijf in dit land is na zijn dood veel geschreven. Zo weten we dat zijn eerste standplaats het dorpje Agua-Suja (= vuil water) is geweest. Dit dorpje bevatte twee rijkdommen: diamanten en een heiligdom voor Maria. Hij leerde de taal al werkend onder de arme sloebers en zoals hij in Rotterdam tegen overmatige drankzucht had gevochten zo deed hij dat hier tegen bandeloosheid en

* Eustachius was een Oosters heilige en martelaar. Hij zou legeraanvoerder tijdens keizer Trajanus (98 – 117) zijn geweest. Op de hertenjacht zou hij een visioen hebben gehad van een hert, dat tussen zijn gewei Christus aan het kruis vertoonde. Na veel wederwaardigheden is hij onder keizer Hadrianus (117 – 138) de marteldood gestorven.

het spiritisme. Hij ondervond veel tegenstand. Het leven zonder God of gebod leek zijn parochianen veel prettiger, maar Eustachius was onverzettelijk en weigerde bij voorbeeld een kerkelijke begrafenis aan iemand die naar zijn mening een hardnekkige zondaar was. Dit maakte indruk. De mensen begonnen respect voor hem te krijgen, bekeerden zich en toen hij na tien jaar arbeid verplaatst werd naar het plaatsje Po'a wilden ze hem niet laten gaan. Ze sneden de banden van de auto kapot die hem moest wegbrengen. Eustachius wist hier maar één middel op. Iemand die te kwader naam en faam bekend stond was onlangs doodgeschoten. Eustachius noemde deze man "mijn vriend" en zei tot de mensen die hem tegenhielden: "onder mensen die mijn vrienden doodschieten, wil ik niet langer leven". Daarop lieten zij hem naar zijn volgende standplaats vertrekken.

Po'a

Kort na zijn vertrek naar Po'a ging Eustachius voor een vakantie terug naar Europa en bezocht naast Brabant en Roelofarendsveen ook de Franse plaats Lourdes. In deze bedevaartsplaats, waar de rooms katholieken Maria vereren, sloeg hij een voorraad Lourdeswater in (gewijd water uit de bron bij de grot, waarin Maria aan een herderinnetje zou zijn verschenen) en nam dit mee terug naar Brazilië. Zijn plan was om met dit water het plaatselijke volksgeloof, het spiritisme, de loef af te steken en hij begon propaganda te maken om bij ziekte gebruik te maken van de genezende eigenschappen van het gewijde Lourdes-water.

*De pastorie thans, badend in het licht van drie schijnwerpers.
Foto-archief J.W. Kret*

Aanvankelijk gebeurde er niets bijzonders, maar op een gegeven moment vonden er enkele opvallende genezingen plaats en kwam hij als pastoor van Po'a hiermee in het nieuws. Het water uit Lourdes, dat hij meegenomen had, raakte op. Daarop nam hij gewoon water en zegende het zelf om dit vervolgens te gebruiken bij bezoek aan de zieken.

De wonderlijke genezingen na het zegenen der zieken door pater Eustachius gingen, ondanks dat het geen echte Lourdeswater was, gewoon door. Steeds meer mensen wilden deze "wonderdoener" van Po'a zelf zien en spreken, zijn toeg aanraken en zijn zegen ontvangen. Via berichten in kranten en op de radio werd zijn naam bekend en trok steeds meer publiek naar Po'a, dat een stormloop van mensen niet aankon.

Bij gebrek aan hygiënische voorzieningen nam de vervuiling in het dorp hand over hand toe en toen er door lieden, die snel rijk wilden worden, in half bedorven levensmiddelen werd gehandeld, leidde dit tot chaos en verwarring. Er was maar één uitkomst in deze benarde situatie: Eustachius moest incognito en onder de schuilnaam Pater Jozef elders zijn heil zoeken, wat, naar later bleek, ook geen oplossing voor de langere termijn was. Zijn faam bleef hem achtervolgen: in Rio, in Portocinio, waar hij maar kwam, raakte het verkeer in de knoop.

In zijn laatste standplaats, Bele Horizonte, begon Van Lieshout met de bouw van een kerk, maar door zijn plotselinge overlijden in 1943 heeft hij deze klus niet meer kunnen afmaken.

Begrafenis, eerbetoon en zaligverklaring

Daags na zijn overlijden werd Eustachius begraven. Op zijn sterfdag, 30 augustus, onderbrak de radio het programma om zijn dood mede te delen. Twintig uur lang trokken duizenden mensen langs zijn lijk. De pastorie in Bele Horizonte werd bestormd om een relikwie te bemachtigen. Op de dag van zijn begrafenis lag al het werk stil en hoge autoriteiten droegen zijn kist naar de begraafplaats. De straat en de wijk waar hij woonde werden naar hem vernoemd: de Rua Padre Eustaquio in de wijk Bairro Eustaquio.

Om te voorkomen dat er opnieuw duizenden mensen op de been zouden komen, werd het stoffelijk overschot na vijf jaar heimelijk herbegraven in een grafkapel in de kerk. Hierna beloofde de Aartsbisschop, dat hij de rest van zijn leven zou wijden aan een proces om pater Eustachius door de Paus zalig te laten verklaren. Een promotor voor deze zaak had hij al aangesteld. Ondanks zijn verwoede pogingen is dit hem niet gelukt. Nu, ruim vijftig jaar na dato is deze zaligverklaring nog steeds geen feit.

Het is dan ook geen eenvoudige zaak om iemand zalig te laten verklaren. Het proces bestaat uit een diocesane fase (het proces van instructie en bijeenbrengen van informatie) en een Romeinse fase (de eigenlijke rechtspraak).

Met behulp van gekwalificeerde getuigen werden er voor de diocesane fase zestig tot tachtig gevallen van wonderbare genezingen vastgelegd. In 1962 werd er in het kader van dit proces een document gepubliceerd met de beschrijving van tien "speciale" gevallen van deze genezingen, te beginnen in Roelofarendsveen tot en met Po'a en Bele Horizonte. De uit Roelofarendsveen afkomstige getuigenissen voor dit zaligverklaringsproces waren onder andere afkomstig van de plaatselijke Katholieke Sociale Actie, en in het bijzonder van, overigens zonder andere mensen tekort te willen doen, Bert van der Meer Korsz. Als secretaris van deze vereniging correspondeerde hij veelvuldig met de Missie procuur (Brabants voor procurator) van de Paters der Heilige Harten.

Ondanks deze inzet en de getuigenverklaringen over wonderbaarlijke genezingen heeft er echter nog steeds geen zaligverklaring plaatsgevonden. Waarschijnlijk was het kerkelijk gezag in Rome een beetje huiverig voor de populariteit van pater Eustachius, want al in 1941, toen hij nog leefde, liet het Vaticaan een officiële waarschuwing horen tegen de zogenaamde "volkshysterie" rond de Nederlandse pastoor in Brazilië.

*Afscheid van pater Van Lieshout van de K.S.A. (Katholieke Sociale Actie)
Zittend: v.l.n.r.: J.J. de Koning (voorzitter), pater E. van Lieshout, Bert van der Meer Kzn (secretaris), mejuffrouw Cornelia Verhaar (penningmeester). Staande: Petrus Spruit en Erasmus Akerboom.
Foto-archief Stichting Oud Alkemade*

Dit is één kant van de medaille. Aan de andere kant zien we een diepgelovig mens, die vanuit de grond van zijn hart begaan was met het lot van zijn medemensen. Mensen, die volgens Van Lieshout, op wat voor manier ook, geholpen moesten worden en hij vond met God's hulp wegen om wel duizenden mensen te bereiken en te helpen.

Een Heilig Hart monument in de Veen

Zoals duidelijk werd tijdens zijn verblijf in Roelofarendsveen was pater Van Lieshout een groot vereerder van het Heilig Hart. Hij ijverde in die tijd dan ook voor de plaatsing van een monument ter ere van het H. Hart in Roelofarendsveen, het was immers de tijd van openbare intronisaties.

Voor dit doel had van Lieshout een vergadering bijeengeroepen. Uitnodigingen hiervoor waren wijd en zijd verspreid, echter, hij was vergeten om de pastoor een aparte uitnodiging te sturen. De pastoor voelde zich beledigd, kwam niet op de vergadering en weigerde in het vervolg ook mee te werken aan de oprichting van een dergelijk monument. Buiten deze kwestie waren er nog tal van andere bezwaren en zo kwam het dat, ondanks het inmiddels beschikbare bedrag van ruim f 20.000,-, het bedoelde monument nimmer is geplaatst.

*Het tegeltableau in de voorgevel van de pastorie met de afbeelding van het Heilig Hart in aureool.
Foto-archief J.W. Kret*

Terug naar het tableau

Onder de speciale gevallen van genezing door voorspraak van Pater Eustachius, die in het genoemde document uit 1962 werden genoemd, vinden wij ook de getuigenis van mevrouw J.H.F. Fianen-Pouw te Reeuwijk. Hierin vertelt zij wat er op 26 maart 1924 is gebeurd met haar broertje Japie. Het is deze Japie, inmiddels Jaap, die, al is het wat laat geworden, zijn kans ziet om iets recht te zetten tegenover "zijn" weldoener. Het volgende verhaal, wat mij al vanuit overlevering bekend was, werd door de heer K. van der Geest uit Oud Ade (inmiddels 95 jaar) nog eens bevestigd: *Tijdens het biechthoren, zoals dat in de twintiger jaren van de vorige eeuw op vaste uren in de katholieke kerk gebruikelijk was, kwam iemand in paniek de kerk binnen gestormd om kapelaan Van Lieshout (inmiddels al bekend om zijn bijzondere invloed op zieken) te vragen om met hem/haar mee te gaan naar een spoedgeval. Van Lieshout gaf voor het verlaten van de kerk de nog wachtende biechtelingen gezamenlijk de absolutie (= is de zegen voor de vergiffenis van de zonden) en vertrok met spoed naar wat later bleek te zijn de kleine Japie Pouw.*

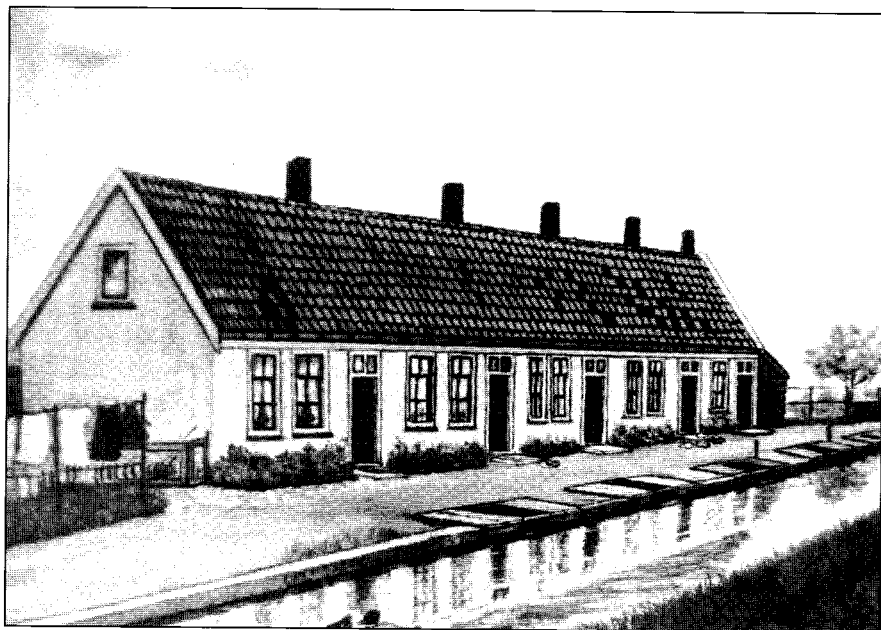
Wij laten het Jaap Pouw zelf vertellen:

Beste mensen,

Ongeveer twee jaar oud gaven mijn zusjes mij Lisol (een ontsmettingsmiddel) uit een beker te drinken. Mijn gezicht was vol blaren en zo was ik van binnen ook volgens de dokter, die mij al had opgegeven. Buurvrouw Kee van der Veer-Kuiper zei tegen mijn moeder: "Meid, laten wij de Pater erbij roepen". Pater van Lieshout kwam en zei: "Hier moet de hand Gods zichtbaar werken". De pater heeft gebeden, vele kruisjes gemaakt enz., toen werd ik wat rustiger en de mensen gingen de huiskamer in. Wat later kwam de pater weer terug bij mijn bed. Ik was nu rustig. De pater hield mij een plaatje voor. Ik kwam overeind en pakte het aan. Dit verhaal is mij meerdere malen verteld. Ook dat ik de andere dag weer meespeelde met mijn broers en zusjes.

Later vertelde mijn moeder dat de pater een groot vereerder van het Heilig Hart was. Er is jaren gespaard voor een Heilig Hartbeeld dat geplaatst zou worden in de tuin voor de pastorie. De pater is naar de missie gegaan en het gespaarde geld is volgens zeggen opgegaan in de bouw van de Pancratuszaal, daar was grote behoefte aan. Nu is er in de gevel van de pastorie een mozaïek van het H. Hart en, daar mijn jaren geteld zijn, zal ik eerdaags (met m'n verbrande kont) mijn vroegere redder ontmoeten en dan wil ik niet dat hij mij verwijt er niets voor te hebben gedaan. Namelijk, als het niet gaat, helaas, maar ik zou zielsgraag een spotje of iets dergelijks geplaatst zien (op de pastorie) zodat het bedoelde mozaïek 's avonds verlicht wordt.

afz. Jaap Pouw

*Achter de vierde deur van dit huizenblok, staande op de Suiker- en Bolwerf, woonde de familie Pouw
Foto-archief Stichting Oud Alkemade*

Daar het bestuur van de parochie St. Petrus Banden al voornemens was om bij een geslaagde actie voor behoud van de pastorie het resultaat hiervan in de schijnwerpers te zetten, kon aan de wens van de heer Pouw zonder probleem gevolg worden gegeven.

Mocht u als lezer geïnteresseerd zijn in een meer uitgebreide levensbeschrijving van Pater Eustachius van Lieshout, dan kan de Stichting Oud Alkemade u van dienst zijn.

Gerard van der Meer

bronnen:

De levensbeschrijving van pater van Lieshout door Venancio Hunselman

Familie Pouw

Archief Stichting Oud Alkemade